

№ 33: ЦЕРКВА Й ГОМОСЕКСУАЛЬНІСТЬ

«Що ж робити гомосексуальній особі, яка намагається наслідувати Господа?»

ПАПА БЕНЕДИКТ XVI (ЙОЗЕФ РАЦІНГЕР)

29 ТРАВНЯ 2019

Лист єпископам Католицької Церкви про душпастирське піклування про гомосексуальних осіб.

Джерело: Тіціан, «Несіння хреста»

1. Проблема гомосексуальності й етичних суджень щодо гомосексуальних актів дедалі частіше стає предметом публічних дебатів, зокрема й у католицьких колах. У цій дискусії нерідко лунають аргументи й позиції, які не відповідають вченню Католицької Церкви, що викликає занепокоєння в усіх учасників душпастирського служіння. Конгрегація визнала проблему достатньо серйозною й широкою, щоб ухвалити цей лист, адресований усім єпископам Католицької Церкви, про душпастирське піклування про гомосексуальних осіб.

2. Звісно, тут не можна вичерпно розглянути цю складну проблему; ми зосередимося на конкретному контексті католицької моральної позиції. Її підтримують також певні знахідки наук про людину – наук, що мають власні об'єкт і метод дослідження та законну автономію.

Позиція католицької моралі спирається на людський розум, освітлений вірою, і свідомо керується наміром виконати волю Бога, нашого Отця. Тому Церква спроможна не лише сприйняти наукові відкриття, а й досягнути горизонти поза межами науки; вона переконана, що таке комплексне бачення відповідає складній реальності людської особистості, яка в духовних і тілесних вимірах була створена Богом і за Його благодаттю покликана успадкувати життя вічне.

Тож тільки в цьому контексті ми можемо виразно зрозуміти, у якому сенсі явище гомосексуальності, з його численними аспектами та впливом на суспільство й на церковне життя, становить проблему, яка потребує належної душпастирської опіки з боку Церкви й вимагає від служителів Церкви ретельного вивчення, конкретного залучення й чесних, теологічно вивірених роздумів.

І нехай заклики нести свій хрест або зрозуміти в такий спосіб страждання християнина передбачувано наразяться на чийсь кпини, треба пам'ятати, що це – шлях спасіння для всіх послідовників Христа.

3. Уже в Декларації щодо деяких питань сексуальної етики від 29 грудня 1975 року Конгрегація віровчення чітко прояснила цю проблему. Документ наголошував на обов'язку намагатися зрозуміти стан гомосексуальності та вказував, що належить уважно й обережно оцінювати ступінь провини щодо гомосексуальних актів. Водночас Конгрегація підкреслювала визнану різницю між гомосексуальними станом або схильністю й гомосексуальними актами.

Останні були охарактеризовані як дії, позбавлені сутнісної й необхідної мети, «за суттю невпорядковані» й такі, що не можуть бути схвалені за жодних обставин (див. п. 8,4).

Проте в дискусії, яка розгорнулася після оприлюднення Декларації, були запропоновані занадто прихильні інтерпретації гомосексуального стану; дехто заходив так далеко, що визначав його як індиферентний або навіть благий. Натомість потрібно зауважити, що особливі схильності гомосексуальної особи, хоча самі по собі й не є гріхом, усе-таки більшою чи меншою мірою спонукають до поведінки, яка за суттю погана з морального погляду. Саме тому такі схильності потрібно розглядати як об'єктивно невпорядковані.

Тому на тих, хто перебуває в такому стані, потрібно спрямовувати особливе душпастирське піклування, щоб вони не прийшли до хибного переконання, що актуалізація цієї тенденції в гомосексуальних стосунках – це морально прийнятний варіант.

4. Один із найважливіших аспектів автентичної душпастирської опіки – це виявлення причин сум'яття щодо вчення Церкви. Серед них потрібно згадати нову екзегезу Святого Письма, за якою Біблія буцімто або нічого не може сказати про проблему гомосексуальності, або якимось мовчазно схвалює її, або, нарешті, пропонує настільки культурно й історично зумовлені моральні приписи, що їх більше не можна застосовувати до сучасного життя. Такі думки – серйозно помилкові, вони вводять в оману, а тому вимагають особливої пильності.

5. Справді, біблійна література завдячує більшістю моделей мислення й висловлювання різним епохам, коли її писали (пор. «Dei Verbum», 12). Сьогоднішня Церква проголошує Євангеліє світові, який дуже відрізняється від стародавнього. З другого боку, середовище, де був написаний Новий Завіт, дуже різнилося, наприклад, від того, у якому було написано й укладене Святе Письмо єврейського народу.

Тож варто зауважити, що навіть у контексті цього чудового різноманіття Святе Письмо очевидно послідовне щодо гомосексуальної поведінки. Учення Церкви з цього приводу спирається не на ізольовані фрази, із яких можна укласти сумнівні теологічні аргументи, а скоріш на міцний фундамент сталого біблійного свідчення. Сьогоднішня спільнота віри, у безперервній спадкоємності з єврейськими та християнськими спільнотами, у яких були укладені стародавні Писання, продовжує жити тими самими Писаннями й Духом Правди, словом якої вони є. Не менш важливо визнати, що священні тексти не вповні зрозумілі, коли їх тлумачити у спосіб, що суперечить живій Традиції Церкви. Щоби бути правильною, інтерпретація Писання має фактично узгоджуватися з Традицією.

II Ватиканський собор так про це каже: «Очевидним є те, що Священне Передання, Святе

Письмо і Вчительство Церкви, за мудрим Божим задумом, так між собою пов'язані й об'єднані, що одне без одного не може існувати, а всі разом – кожне на свій лад – під дією одного Святого Духа успішно провадять до спасіння душ» («Dei Verbum», 10). У світлі цих тверджень коротко оглянемо Біблійне повчання щодо предмету цього листа.

6. Теологія творіння, наведена у книзі Буття, надає фундаментальну позицію для адекватного розуміння проблем, зумовлених гомосексуальністю. Бог у нескінченній мудрості й усемогутній любові покликав до існування всю реальність як віддзеркалення Свого блага. На Свій образ і подобу Він сотворив людину – як чоловіка і жінку. Отже, люди – це сотворіння Бога, покликані віддзеркалювати у взаємодоповнюваності статей внутрішню єдність Творця. Вони унікально виконують це завдання, коли у співпраці з Ним – через подружнє обдаровування одне одного – передають життя.

У третій главі книги Буття показано, як цю істину про людину як образ Бога затьмарює первородний гріх. Неминуче зникає усвідомлення, що союз, який був у людей із Богом і з іншими людьми, мав характер завіту. Хоча людське тіло не втрачає «шлюбної значущості», відтепер воно затьмарене гріхом. Згіршення внаслідок гріха далі розвивається в історії Содома (див. Бут 19, 1-11), і тут не може бути сумнівів щодо морального осуду гомосексуальних стосунків. Автор книги Левіт, перелічуючи умови належності до обраного народу, вилучає з Люду Божого тих, хто поводить гомосексуально (див. 18, 22; 20, 13).

На тлі цього теократичного законодавства святий Павло розвиває есхатологічну перспективу, у якій пропонує таке саме вчення, у списку тих, хто не успадкує царства Божого, згадуючи й мужоложників (див. 1 Кор 6, 9). В іншому місці послань він, спираючись на моральні традиції предків, але вже в новому контексті змагання між тогочасними християнством і язичницьким суспільством, наводить гомосексуальну поведінку як приклад сліпоти, що напала на людство. Замінивши первісну гармонію між Творцем і сотворіннями, важкий переступ ідолопоклонства призвів до різноманітних ексцесів у сфері моральності. Святий Павло вважає найяскравішим прикладом цієї дисгармонії гомосексуальні стосунки (див. Рим 1, 18-32). Нарешті, у досконалій відповідності до біблійного вчення, у списку тих, хто діє всупереч здоровій доктрині, грішниками прямо названі мужоложці – ті, хто вчиняє гомосексуальні акти (див. 1 Тим 1, 10).

Церква усвідомлює, що погляд на гомосексуальну активність як на еквівалент сексуального вираження подружньої любові чи принаймні на явище, не менш

прийнятне за неї, має безпосередній вплив на суспільні уявлення про природу та права сім'ї й серйозно загрожує їм.

7. Церква, слухняна Господові, Який заснував її й наділив даром sacramентального життя, святкує в таїнстві шлюбу божественний задум любовного й життєдайного союзу чоловіка і жінки. Тільки у шлюбних стосунках використання сексуальної здатності може бути морально правильним. Тому людина, яка гомосексуально поводить, вчиняє аморально.

Обрати для сексуальної активності людину тої самої статі означає знецінити багату символіку й сенс – не кажучи вже про мету – задуму Творця щодо сексуальної реальності.

Гомосексуальна активність не втілює взаємодоповнювального союзу, спроможного передавати життя, а тому суперечить покликанню до існування в тій самовідданій формі, яка, за Євангелієм, є самою суттю християнського життя. Це не означає, що гомосексуальні особи не виявляють щедрості й не віддають себе в дар іншим; проте, вдаючись до гомосексуальної активності, вони зміцнюють у собі невпорядковану сексуальну схильність, суть якої – самозадоволення.

Як і будь-яка інша моральна невпорядкованість, гомосексуальна активність заважає самореалізації та щастю, бо суперечить Божій творчій мудрості. Відкидаючи помилкові вчення щодо гомосексуальності, Церква не обмежує, а захищає свободу й гідність людини, усвідомлену реалістично й автентично.

8. Отже, нинішнє вчення Церкви перебуває в органічній тягlostі з баченням Святого Письма й зі сталою Традицією. Нехай сучасний світ багато в чому змінився, та християнська спільнота усвідомлює глибокий і міцний зв'язок, що єднає її з поколіннями, які передували нинішнім «у знаку віри».

Проте сьогодні численні особи, навіть із церковного середовища, дедалі сильніше тиснуть на Церкву, щоб змусити її прийняти гомосексуальний стан, ніби він не призводить до невпорядкованості, і легітимізувати гомосексуальні акти. Ті, хто у спільноті вірних просуває такі ідеї, часто тісно пов'язані з тими, хто діє за її межами. Такі групи зовнішнього впливу спираються в діяльності на бачення, що суперечить правді про людину, цілковито відкритій нам у таємниці Христа. Вони втілюють, хай навіть не завжди усвідомлюючи це, матеріалістичну ідеологію, яка заперечує трансцендентну природу особистості й надприродне покликання кожної людини.

Служителі Церкви мають запевнити, щоб гомосексуальних осіб, довірених їхній опіці, не вводили в оману думки, які так глибоко суперечать вченню Церкви. Проте ризик великий, і багато хто намагається створити плутанину щодо позиції Церкви, аби скористатися сум'яттям на свою користь.

9. У Церкві є групи впливу, що під різними назвами та з різним розмахом намагаються здобути репутацію представників усіх гомосексуальних осіб, які є католиками. Насправді ж їхні послідовники – це здебільшого люди, які або ігнорують вчення Церкви, або намагаються його якось ослабити. Вони намагаються зібрати під егідою католицизму гомосексуальних осіб, які не мають наміру відмовлятися від своєї гомосексуальної поведінки. Одна з тактик полягає в тому, аби заявляти з нотами протесту, що будь-який прояв критики чи застереження щодо гомосексуальних осіб, їхньої активності та їхнього способу життя – це просто вияв несправедливої дискримінації.

У деяких країнах намагаються маніпулювати Церквою, здобуваючи підтримку, часто щирі, її пастирів для зміни норм цивільного законодавства. Мета такої діяльності – узгодити законодавство з концепцією, властивою цим групам впливу, за якою гомосексуальність – це якщо не благо, то принаймні зовсім нешкідливе явище. Хоча практикування гомосексуальності серйозно загрожує життю й добробуту значного числа людей, прихильники цієї концепції не відмовляються від своїх дій, ігноруючи масштаби ризиків.

Церква ж турбується про все це, і тому не відступає від своєї виразної позиції, яка не може змінитися під впливом поточної моди або цивільного законодавства. Вона також щиро дбає про багатьох, хто не почувається репрезентованим у прогомосексуальних рухах, і про тих, хто може спокуситись і пристати на їхню облудну пропаганду. Церква усвідомлює, що погляд на гомосексуальну активність як на еквівалент сексуального вираження подружньої любові чи принаймні на явище, не менш прийнятне за неї, має безпосередній вплив на суспільні уявлення про природу та права сім'ї й серйозно загрожує їм.

10. Украй прикро, що гомосексуальні особи були й залишаються об'єктом недоброзичливих висловлювань і насильницьких актів. Таке ставлення в кожному випадку заслуговує осуду з боку душпастирів Церкви. Воно виявляє брак поваги до інших і завдає шкоди елементарним принципам, на яких базується здорове громадянське співіснування. Гідність кожної людини завжди необхідно поважати словами, діями й законодавством.

Однак належна реакція на несправедливості, учинені супроти гомосексуальних осіб, у жодному разі не має повернути на думку, що гомосексуальний стан не є невідповідним. Якщо такі претензії визнають прийнятними, а гомосексуальну активність, відповідно, благою,

або якщо запроваджують цивільне законодавство щодо захисту поведінки, на яку ніхто не має права, то ані Церкві, ані суспільству загалом не варто дивуватися з виникнення інших спотворених ідей і практики чи зростанню ірраціональної й насильницької поведінки.

Украй прикро, що гомосексуальні особи були й залишаються об'єктом недоброзичливих висловлювань і насильницьких актів. Таке ставлення в кожному випадку заслуговує осуду з боку душпастирів Церкви.

11. Дехто вважає, що в певних випадках гомосексуальна схильність – це не результат свідомого вибору, що гомосексуальна особа не має альтернативи й мусить поводитися гомосексуально. У такому випадку особа, як не по-справжньому вільна, буцімто не несе провини (*culpa*).

У зв'язку з цим необхідно звернутися до мудрої моральної традиції Церкви, яка застерігає від узагальнень у постановах щодо окремих справ. Справді, можуть бути як минулі, так і поточні обставини, які зменшують або навіть скасовують провину (*culpa*) окремих осіб; інші ж обставини можуть збільшувати її. Однак варто уникати необґрунтованої та зневажливої презумпції, що гомосексуальна поведінка гомосексуальних осіб завжди й повністю зумовлена браком вибору, а тому не містить провини. Насправді ж за людьми з гомосексуальною схильністю також потрібно визнати фундаментальну свободу, яка характеризує людську особистість і наділяє її особливою гідністю. Як і в будь-якому наверненні від зла, завдяки цій свободі людські зусилля, освітлені й укріплені Божою благодаттю, дозволяють уникати гомосексуальної активності.

12. Що ж робити гомосексуальній особі, яка намагається наслідувати Господа? Ці люди, по суті, покликані усвідомити волю Божу в своєму житті, долучивши усі страждання та труднощі, які їм доводиться зносити через свій стан, до хресної жертви Господа. Для вірянина хрест – це плідна жертва, адже з цієї смерті народжуються життя й відкуплення. І нехай заклики нести свій хрест або зрозуміти в такий спосіб страждання християнина передбачувано наразняться на чиїсь кпини, треба пам'ятати, що це – шлях спасіння для всіх послідовників Христа.

Ідеться, по суті, не про що інше, як про вчення святого апостола Павла, який у Посланні до галатів пише, що Дух приносить у життя вірних «любов, радість, мир, довготерпіння, лагідність,

доброту, вірність, тихість, здержливість». І далі: «Ті ж, що є Ісус-Христові, розп'яли тіло з його пристрастями та пожадливостями» (Гал 5, 22.24).

Але цей заклик легко можна інтерпретувати хибно, якщо розглядати його лише як даремну спробу самозречення. Хрест – це справді зречення себе, але за волею самого Бога, Який виводить життя зі смерті й дає тим, хто покладається на Нього, силу практикувати чесноти замість пороків.

Приступити до Пасхальної таємниці по-справжньому можна, лише дозволивши їй пронизати всю тканину повсякденного життя. Відмова покійно пожертвувати свою волю волі Господа – це перешкода для спасіння. Як хрест – це центр прояву спасенної Божої любові до нас в Ісусі, так і самозречення гомосексуальних чоловіків і жінок, узгоджене з Господньою жертвою, стане для них джерелом самовідданості, рятуючи від того способу життя, який постійно загрожує знищити їх.

Гомосексуальні особи, як і решта християн, покликані жити в чистоті. Якщо вони старанно присвячують себе усвідомленню Божого покликання, адресованого особисто їм, то можуть вірніше приступати до таїнства покаяння та приймати благодать Господа, щедро запропоновану в ньому, аби повніше дотримуватися шляху, який визначив для них Бог.

13. Зрозуміло, що виразне й дієве передання доктрини Церкви всім вірним, а також суспільству загалом, дуже залежить від коректності повчання й вірності самих душпастирів. Єпископи несуть надзвичайно серйозну відповідальність за те, щоб їхні співробітники у служінні, а передусім священики, були належно поінформовані й особисто готові повідомити кожному доктрину Церкви в усій її повноті.

Особлива опіка й добра воля численних священиків і ченців, залучених у справу душпастирського піклування про гомосексуальних осіб, прекрасні, і ми сподіваємося, що їх не поменшає. Таким ревним служителям потрібно мати певність, що вони вірно виконують волю Господа, коли заохочують гомосексуальну особу жити в чистоті, пам'ятаючи про незрівнянну гідність, якою Бог наділив їх.

14. Тому Конгрегація просить єпископів бути особливо пильними щодо груп, які фактично намагаються тиснути на Церкву, аби та змінила доктрину, навіть якщо час від часу на словах такий тиск заперечують. Ретельне вивчення змісту публічних висловлювань і діяльності цих груп дозволяє виявити неоднозначний розрахунок, через який вони намагаються ввести в оману душпастирів і вірних. Наприклад, іноді вони наводять учення Церкви, але лише як необов'язкове джерело для формування сумнін, не визнаючи його особливого авторитету.

Деякі групи навіть використовують термін «католицький» щодо себе чи осіб, до яких мають намір звертатися, але насправді не захищають і не підтримують учення Церкви, а навпаки, іноді відкрито нападають на нього. Хоча їхні члени стверджують, що хочуть узгодити життя з навчанням Ісуса, та насправді відмовляються від учення Його Церкви. Єпископи в жодному разі не можуть підтримувати таку суперечливу поведінку.

**Справжня душпастирська програма допомагатиме
гомосексуальним особам на кожному рівні духовного
життя: через таїнства, зокрема часту та щиру
сакраментальну сповідь, через молитву, свідчення,
поради й індивідуальну допомогу.**

15. Конгрегація віровчення, отже, заохочує єпископів сприяти в дієцезіях душпастирському піклуванню про гомосексуальних осіб у повній злагоді з ученням Церкви. Жодна справжня душпастирська програма не може залучати організацій, які об'єднують гомосексуальних осіб, ясно не вказуючи, що гомосексуальні акти аморальні. Справді душпастирське ставлення передбачатиме необхідність ухилятися від того, що може doprowadити гомосексуальних осіб до гріха.

Потрібно заохочувати ті програми, які уникають цих небезпек. Але необхідно чітко роз'яснити, що відхід від учення Церкви чи його замовчування у прагненні запропонувати душпастирське піклування – це ні піклування, ні душпастирство. Лише те, що істинне, може бути по-справжньому душпастирським. Ігнорування позиції Церкви заважає гомосексуальним чоловікам і жінкам отримувати необхідну опіку, якої вони потребують і на яку мають право.

Справжня душпастирська програма допомагатиме гомосексуальним особам на кожному рівні духовного життя: через таїнства, зокрема часту та щиру сакраментальну сповідь, через молитву, свідчення, поради й індивідуальну допомогу. Так уся християнська спільнота може зуміти віднайти своє покликання – допомогти цим братам і сестрам, позбавивши їх розчарувань та ізоляції.

16. Такий диверсифікований підхід може мати багато переваг, зокрема дозволяючи дійти висновку, що гомосексуальна особа, як і будь-яка людина, потребує глибокої й одночасно різнорівневої підтримки.

Людина, сотворена на Божий образ і подобу, не може бути адекватно визначена, якщо говорити тільки про її сексуальну орієнтацію. Будь-яка особа, яка живе на землі, має особисті проблеми й труднощі, але також можливості для зростання, потенціал своїх ресурсів, талантів і дарів. Саме тоді, коли Церква відмовляється вважати людину суто «гетеросексуалом» або «гомосексуалом», вона пропонує той контекст, якого ми сьогодні надзвичайно потребуємо для піклування про особу, і підкреслює, що кожен має ту саму наріжну ідентичність: створіння та, через благодать, дитяти Божого, спадкоємця вічного життя.

17. Пропонуючи до уваги єпископів ці роз'яснення й душпастирські настанови, Конгрегація бажає допомогти їхнім зусиллям, спрямованим на цілісне донесення всім вірним учення Господа і Його Церкви щодо цієї важливої теми.

Зважаючи на все сказане, пропонуємо місцевим ординаріям у межах своєї компетенції оцінити необхідність конкретних заходів. Вирішивши, що є така потреба, вони можуть вдатися до подальшої скоординованої взаємодії на рівні національних єпископських конференцій.

Зокрема, просимо єпископів доступними засобами підтримувати розвиток спеціалізованих форм душпастирського піклування про гомосексуальних осіб. Тут може йтися про залучення психологічних, соціологічних і медичних наук із обов'язковим дотриманням повної вірності доктрині Церкви.

Важливо не занедбувати співпраці з усіма католицькими богословами, які зроблять важливий вклад у цю галузь душпастирської опіки, навчаючи тому, про що навчає Церква, і поглиблюючи роздуми про автентичний сенс людської сексуальності та християнського шлюбу, про їхнє місце в Божому плані спасіння і про чесноти, які в такий спосіб можна здобути.

Особливу увагу єпископи мають звертати на добір служителів, відповідальних за це делікатне завдання, аби вони у вірності Магістеріуму й на високому рівні духовної та психологічної зрілості могли реально допомогти гомосексуальним особам досягти цілісного блага. Такі служителі будуть здатні захиститися від теологічних поглядів, що суперечать ученню Церкви, а тому не можуть бути директивами в душпастирській сфері.

Крім того, було б доцільно просувати відповідні програми катехизації, оперті на правду про сексуальність людини в її зв'язку з життям сім'ї, як про це навчає Церква. Такі програми забезпечували б чудовий контекст для розгляду питання гомосексуальності.

Такі катехизи також допомагали б рідним гомосексуальних осіб упоратися з проблемою, яка безпосередньо їх стосується.

Потрібно позбавити підтримки кожну організацію, яка прагне зруйнувати вчення Церкви, неоднозначно сприймає чи цілковито зневажає його. Така підтримка – чи навіть натяк на неї – може призвести до серйозних непорозумінь. Особливо уважними необхідно бути до планування релігійних відправ чи тимчасового надання цим групам приміщень, які належать Церкві, зокрема шкіл і католицьких закладів вищої освіти. Дехто може трактувати дозволи на використання церковного майна просто як жести справедливості й милосердя, але насправді вони суперечили б самим цілям, задля яких ці інституції були засновані, призводячи до непорозумінь, а іноді й скандалів.

Оцінюючи можливі законодавчі проекти, насамперед потрібно враховувати зобов'язання захищати й розвивати життя сім'ї.

18. Господь Ісус сказав: «Спізнаєте правду, і правда визволить вас» (Йн 8,32). Писання наказує нам жити по правді та в любові (див. Еф 4,15).

Бог, Який є правдою й любов'ю, закликає Церкву взятися до служіння кожному чоловікові, жінці й дитині з душпастирською дбайливістю Нашого наймилосерднішого Господа. У цьому дусі Конгрегація віровчення скеровує цей лист вам, єпископи Церкви, з надією, що він допоможе в душпастирському піклуванні про людей, чиї страждання можуть бути лише поглиблені помилковими вченнями, а полегшені – словами правди.

Верховний Понтифік Йоан Павло II під час аудієнції, наданої префектові, який підписався нижче, схвалив цей лист, ухвалений на ординарному засіданні Конгрегації віровчення, і наказав його опублікувати.

Дано в Римі, з резиденції Конгрегації віровчення, 1 жовтня 1986 року.

*Йозеф кардинал Рацінґер,
префект Альберто Бовоне, титулярний архієпископ Цесареї Нумідійської, секретар*

З італійської переклав Олексій Браславець

ПАПА БЕНЕДИКТ XVI (ЙОЗЕФ РАЦІНГЕР)

29 ТРАВНЯ 2019

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in
/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php on line **284**